

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЛІТЕРАТУРНО-КРАЄЗНАВЧИХ ЗНАТЬ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

В статтє рассматриваются особенности педагогических технологий формирования литературно-краеведческих знаний у будущих учителей.

The peculiarities of pedagogic technologies of forming of literature-local lore knowledge of future teachers are being considered in the article.

На сучасному етапі розвитку системи освіти зростає значення проблеми формування у майбутнього вчителя готовності до роботи на основі сучасних педагогічних технологій.

Сутність технології полягає у використанні з педагогічною метою засобів у галузі комунікацій (аудіовізуальні засоби, телебачення, комп'ютери та ін.). В іншому розумінні педагогічна технологія є змістовною технікою реалізації навчального процесу [1].

Технологія навчання відображає шлях засвоєння конкретного навчального матеріалу в межах визначеного предмета. Вона близька до окремої методики.

Метою даної статті є показ основних шляхів здійснення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів засобами педагогічної технології формування літературно-краєзнавчих знань через систему спецсемінірів.

У "Державному стандарті загальної освіти: Словесність" поданий обсяг знань учнів і система вимог, що окреслює обов'язковий рівень засвоєння літературного матеріалу у початковій, основній та старшій школах. У цьому документі серед важливих складових шкільної літературної освіти значна увага приділяється літературі рідного краю, вивченню творчості письменників, пов'язаних з окремими регіонами України (розділ "Структура вивчення освітньої галузі"). Значення літературного краєзнавства у процесі вивчення

української літератури підтверджує “Концепція національного виховання” та сучасні програми початкової школи.

Вивченням проблеми літературного краєзнавства займаються вчені-філологи Н.П.Мілонов, М.Д.Янко, Є.А.Пасічник, Н.Й.Волошина, М.С.Горда, Б.І.Степанишин, А.В.Лисенко та ін. Аналіз науково-методичної літератури з теми дослідження виявив, що більшість дослідників вказують на доцільність проведення літературно-краєзнавчої роботи в середній та старшій школі, випускаючи можливість введення елементів знань про рідний край у початкових класах [2; 3].

Забезпечити проведення літературно-краєзнавчої роботи у закладах початкової освіти можна завдяки достатній методичній підготовці майбутніх учителів засобами літературного краєзнавства.

Апробація матеріалів з літературного краєзнавства здійснювалась на факультеті початкового навчання у ХНПУ ім. Г.С.Сковороди. Під час проведення занять студентам заочного відділення було запропоновано виконати письмові роботи. За підсумками виконання завдань було визначено рівень обізнаності вчителів з теми літературного краєзнавства, виявлено сучасний стан проведення літературно-краєзнавчої роботи у початковій школі, оскільки 75 % учасників опитування працюють вчителями початкової школи. Перевірка виконаних завдань показала, що в школах літературно-краєзнавча робота обмежується відвідуванням театрів і музеїв. На уроках майже не звертається увага на зв'язки відомих письменників з рідним краєм. Результати письмових робіт студентів підтвердили підсумки констатувального експерименту, проведеного у випускних класах початкових шкіл Харківщини.

Проведення занять з використанням літературно-краєзнавчих матеріалів потребує спеціальної підготовки вчителя. З метою підвищення його професійного рівня необхідним є введення додаткових технологій, курсів, завдяки яким студенти ознайомляться з формами та засобами літературно-краєзнавчої роботи.

Спецсеминар “Літературне краєзнавство. Письменники рідного краю (Харківщини)” спрямований на підготовку

вчителя, який володіє знаннями з літератури рідного краю і здатний керувати літературно-краєзнавчою роботою у системі навчально-виховного процесу початкової школи, сприяти розвитку читацьких інтересів молодших школярів та поступовому збільшенню їх знань про відомих письменників рідного краю.

Метою курсу з літературного краєзнавства є розширення уявлень студентів про розвиток і сучасний стан літератури України в цілому й окремого регіону (Харківщини); аналіз творчості дитячих письменників-класиків, життя яких пов'язане з цим краєм; створення системи літературно-краєзнавчої роботи, на основі якої студенти зможуть організувати заняття у початковій школі.

Матеріали спецсемінару передбачають оволодіння студентами основними професійними вміннями. Важливе значення мають рівень підготовки і самопідготовки вчителя, його особиста обізнаність (знання історії, культури і традицій рідного краю), виявлення активного інтересу до сучасного літературного розвитку регіону (знання сучасних письменників краю, особливо тих, які пишуть для дітей).

До основних форм професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів засобами літературного краєзнавства відносимо:

- **Проведення у ВНЗ семінарських занять курсу "Літературне краєзнавство. Письменники рідного краю (Харківщини)".**
- **Систематизація набутих знань та умінь** за допомогою підготовки рефератів, наукових робіт з питань вивчення та дослідження різних аспектів проблеми літературного краєзнавства та її відображення у змісті початкової освіти.
- **Проведення лабораторних занять** - відвідування наукових та дитячих бібліотек з метою ознайомлення з основним фондом літературно-краєзнавчої літератури для дітей; організація літературно-краєзнавчих екскурсій.

Практична робота студентів у дитячих бібліотеках, зустрічі із сучасними письменниками рідного краю, апробація матеріалів у початковій школі під час практики мають

допомогти майбутнім учителям навчитися застосовувати здобуті знання у початковій школі.

- **Самостійна проблемно-пошукова діяльність студентів у дитячих бібліотеках з метою підбору та систематизації матеріалів з літератури рідного краю.** Заняття курсу мають своєю метою розвинути у студентів навички самостійної роботи з літературою (конспекти статей і посібників з методики літературного краєзнавства, добір довідкових матеріалів у результаті аналізу періодичної літератури, складання фрагментів уроків читання та позакласного читання із застосуванням літературно-краєзнавчих матеріалів, планування літературно-краєзнавчих екскурсій і заходів у позаурочній роботі зі школярами).

- **Практична робота студентів при проведенні занять з літератури рідного краю під час педагогічної практики.** Організація студентів засобами літературного краєзнавства в аудиторний час та поза ним орієнтує на засвоєння здобутих теоретичних знань з методики літературного краєзнавства та забезпечує їх реалізацію під час лабораторних та практичних занять. Готовністю студентів до проведення літературно-краєзнавчої роботи у початковій школі виступає їх бажання проводити заняття з літератури рідного краю під час практики, доцільність та методична правильність проведення цих занять.

Проведення занять спецсемінару планується зі студентами випускних курсів з метою розширення та поглиблення їх знань з методики проведення занять за допомогою літературно-краєзнавчих матеріалів перед початком професійної діяльності.

Заняття спецсемінару з літературного краєзнавства передбачають самостійну роботу студентів, яка організується і контролюється викладачем.

Самостійна робота студентів має такі напрями: виконання самостійних робіт після кожного лекційного і практичного заняття, опрацювання наукової, науково-методичної літератури, написання рефератів, аналіз текстів художньої літератури, ознайомлення з методичним апаратом (програмами, підручниками, посібниками тощо), роботу зі

створення навчальних ілюстративних матеріалів – літературно-краєзнавчих карт, плакатів необхідних учителю для практичного проведення роботи з літератури рідного краю; виконання підсумкової аудиторної контрольної роботи за програмою всього курсу.

Результати спостережень над самостійною роботою студентів (аналіз практичної роботи, виконання контрольних завдань) диктували необхідність індивідуального підходу до кожного учасника спецсемінару з метою усунення прогалин у засвоєнні методичних основ проведення літературно-краєзнавчої роботи. У зв'язку з цим передбачається проведення індивідуальних консультацій, під час яких студенти отримують додаткові завдання для більш глибокого опрацювання матеріалу.

Отже, розроблені структура і зміст спецсемінару, а саме: лекційні заняття з теоретичних проблем методики застосування літературно-краєзнавчого матеріалу, практичні, під час яких вирішуються завдання засвоєння основних знань з літератури рідного краю та методики проведення літературно-краєзнавчої роботи з учнями молодшого шкільного віку: опанування форм, методів та прийомів організації такої роботи, виконання самостійних завдань та контрольної роботи, створення папок з методичними та ілюстративними матеріалами.

Наприкінці курсу студенти заохочуються до участі у засіданні клубу шанувальників поезії.

Розроблена та практично перевірена система організації занять спецсемінару з літературного краєзнавства дозволяє активізувати потенціал педагогічної та методичної підготовки вчителя у ВНЗ та сприяти удосконаленню літературної підготовки учнів молодшого шкільного віку в сучасній початковій школі.

Література

1. Безпалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М. – 1989.
2. Милонов Н.А. Литературное краеведение. Учебное пособие. – М.: Просвещение. – 1985.

3. Янко М.Д. Литературное краеведение в школе. – М.: Просвещение. – 1965.

О.М.Коберник, С.М.Яциук

ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ В СИСТЕМІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

В статтє рассматривается сущность, ведущие идеи проектной технологии и механизм ее применения в инновационной деятельности учителя.

The essence, leading ideas of project technology and ways of its usage in teacher's innovative activities are considered in the article.

Головна вимога, яка в сучасному суспільстві ставиться до фахівця будь-якої галузі людської діяльності – це уміння мислити творчо, ініціативно, самостійно діяти у нестандартних ситуаціях. Саме тому нова парадигма освіти передбачає активне впровадження інноваційних педагогічних технологій, в основу яких покладено особистісно орієнтований підхід, формування у школярів творчої активності, забезпечення одночасного їх розвитку, навчання і виховання.

До таких педагогічних інновацій відноситься і проектна технологія. Варто зазначити, що навчальне проектування не є принципово новою технологією. Метод проектів виник у 20-ті роки двадцятого століття у США. Спершу його називали “методом проблем” і розвивався він у межах гуманістичного напрямку у філософії та освіті, в педагогічних поглядах та експериментальній роботі Джона Дьюї. У ньому містилися ідеї побудови навчання на активній основі, через доцільну діяльність учня, у співвідношенні з його особистим інтересом саме в цих знаннях. Надзвичайно важливо було показати дитині її особисту зацікавленість у здобутті цих знань, де і яким чином вони можуть їй знадобитись у житті. Проблема мусить бути з реального життя, знайома і значуща для дитини, для її розв'язання дитині необхідно застосовувати здобуті знання або ті, що їм належить здобути.